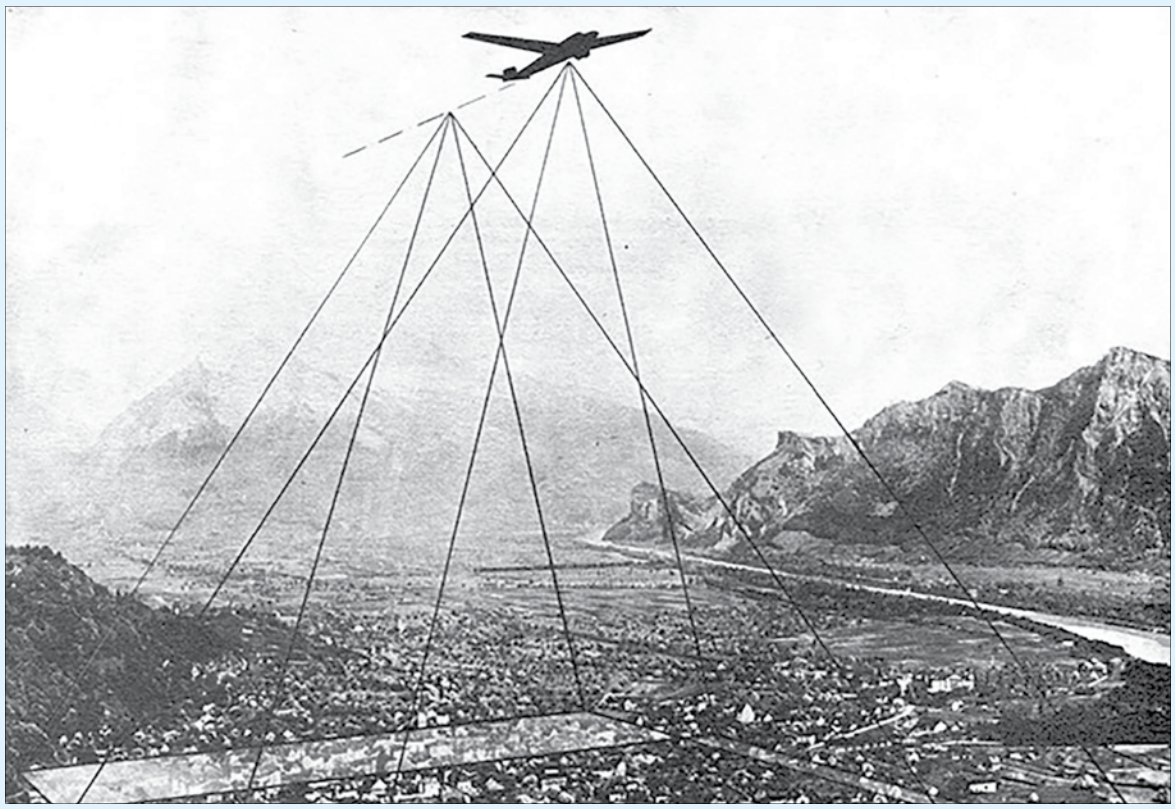
آنچه ضروری است درباره علم جغرافیا بدانیم

سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح یک سازمان مهم و حیاتی در ساختار نظامی کشور است. این سازمان مسئول بررسی و تحلیل جغرافیایی مناطقی است که نیروهای مسلح در آنجا فعالیت می‌کنند. هدف اصلی این سازمان، ارائه اطلاعات جغرافیایی دقیق و به‌روز به نیروهای مسلح است تا بتوانند بهترین تصمیمات را در زمینه عملیات نظامی، نقشه‌برداری و برنامه‌ریزی اتخاذ کنند.

سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح به طور معمول از تیمی تشکیل شده که شامل جغرافیدانان، نقشه‌برداران، متخصصان GIS (سامانه اطلاعات جغرافیایی) و دیگر متخصصان مرتبط است. این تیم با استفاده از داده‌های جغرافیایی مختلف، از جمله نقشه‌ها، تصاویر ماهواره‌ای و داده‌های میدانی، اطلاعات مفیدی را درباره مناطق مورد نظر جمع‌آوری و تحلیل می‌کند.

این سازمان در بسیاری از زمینه‌های نظامی نقش بسیار مهمی دارد. این سازمان می‌تواند به نیروهای مسلح در برنامه‌ریزی عملیات نظامی، تعیین موقعیت دقیق هدف‌ها، تحلیل زمینه‌های جغرافیایی برای عملیات نظامی و حتی در تصمیم‌گیری‌های سیاسی کمک کند.

این سازمان با تجهیزات پیشرفته و تیم متخصص خود به عنوان یکی از ستون‌های اصلی نیروهای مسلح در حفظ امنیت و دفاع از کشور عمل می‌کند.

با توجه به مقدمه مطرح‌شده و اهمیت موضوع در ادامه نگاهی داریم به آنچه ضروری است درباره علم جغرافیا بدانیم.

تاریخچه علم جغرافیا در ایران:

علم جغرافیا در دوره سلطنت قاجار تا پیش از تأسیس دارالفنون چندان مورد توجه نبود، ولی پس از آن که رشته جغرافیا و نقشه‌کشی و مهندسی در دارالفنون زیر نظر معلمان اروپایی تأسیس و روحیه کنجکاو دانش‌آموزان و دانش‌آموختگان نسبت به اوضاع و احوال سایر کشورهای جهان بیدار شد، به خصوص پس از آن که رساله‌ها و جزوه‌های استادان اروپایی به فارسی ترجمه و سپس چاپ و منتشر شد، این علم مجدداً مورد توجه قرار گرفت و برای نخستین بار نقشه‌هایی از شهر تهران به وسیله گروهی از معلمان و محصلان رشته جغرافیا و مهندسی دارالفنون ترسیم شد و رساله‌هایی در مورد جغرافیا به دستور امیرکبیر چاپ و منتشر شد. مضافا این که با توسعه روابط سیاسی و بازرگانی ایران با کشورهای مختلف جهان و ضرورت آشنایی با جغرافیای آن ممالک، ارزش و موقعیت علم جغرافیا را میان طبقه باسواد و تحصیلکرده بالا برد. (خدری‌زاده ۱۳۷۹:۵۹)

سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح می‌تواند به نیروهای مسلح در برنامه‌ریزی عملیات نظامی، تعیین موقعیت دقیق هدف‌ها، تحلیل زمینه‌های جغرافیایی برای عملیات نظامی و حتی در تصمیم‌گیری‌های سیاسی کمک کند

تاریخچه نقشه‌برداری در کشور

در دوره قاجار با اهتمام عباس‌میرزا (ولیعهد فتحعلیشاه) افرادی برای فراگیری دانش جدید به اروپا اعزام شدند. در زمان میرزا تقی‌خان امیرکبیر (صدراعظم نامی دوران قاجار) به‌منظور گسترش و بهره‌گیری از علوم و فنون جدید، مدرسه دارالفنون تأسیس شد؛ در این مدرسه تازه‌تأسیس، ابتدا اساتید اتریشی به علاوه اساتید ایرانی که در اروپا تحصیل‌کرده بودند تدریس می‌کردند. یکی از دروسی که در دارالفنون تدریس می‌شد، نقشه‌برداری بود. دانشجویان نقشه‌برداری دارالفنون، همزمان با تحصیل، نقشه‌هایی از روستاهای اطراف تهران را تهیه می‌کردند. از آنجا که نقشه‌برداری، پیش‌نیاز اقدامات عمرانی و دفاع به حساب می‌آمد، بر اثر آشنایی به دست‌آمده با کاربرد نقشه‌برداری، به‌تدریج در تشکیلات نظامی، وزارتخانه‌ها و دستگاه‌هایی که نیاز به خدمات نقشه‌برداری داشتند واحدهایی جهت رفع نیاز موردی در سطح کشور تشکیل شد که این واحدها به صورت پراکنده نقشه‌هایی را با روش برداشت زمینی تهیه می‌کردند.

با تأسیس دانشگاه تهران، برخی دانشکده‌ها نظیر دانشکده فنی، دانشکده نقشه‌برداری و دانشکده علوم، درس نقشه‌برداری را جزو دروس خود منظور نمودند. برای نخستین بار دو نفر از ایرانیان مورد اعتماد امیرکبیر مأموریت یافتند تا از اطراف تهران (ورامین، پشاپویه و شهریار) نقشه‌هایی با مقیاس (۱:۳۰۰۰۰۰) تهیه نمایند، بنابراین در سال ۱۲۷۵ه.ش بود که نقشه‌ای با این مقیاس تهیه شد. در سال ۱۲۹۸ه.ش نیز هفت نفر از صاحب‌منصبان ایرانی از آبادی‌های اطراف تهران (دوشان‌تپه تا ازگل و سلطنت آباد، ونک، امیرآباد و امامزاده حسن) به طریق قدمی با مقیاس (۱:۲۵۰۰۰) و به‌صورت قدم‌شمار و به وسیله قطب‌نما و ساعت نقشه‌برداری کردند. سپس شخصی به نام نجم‌الدوله، مجدد همان نقشه را در سال ۱۳۰۶ه.ش کامل کرد. در سال ۱۳۰۷ه.ش دو نفر از مهندسین ایرانی از تهران، راهی فیروزآباد شیراز شدند و نقشه‌ای از راه‌ها و شهرها، روستاها، کوه‌ها و رودخانه‌های کشور تهیه کردند. در بین سال‌های ۱۳۰۸ تا ۱۳۱۱ه.ش یکی از معلمان آلمانی پیاده‌نظام دارالفنون با کمک شاگردانش توانست از شمال تهران تا قصر قاجار، عباس‌آباد، بهجت‌آباد و جلالیه نقشه‌ای با مقیاس (۱:۱۲۵۰۰) تهیه نماید. در سال ۱۳۲۵ ه.ش، وزیر مالیه کشور به فکر تنظیم نقشه ممیزی (کاداستر) تهران افتاد و این مهم در سال ۱۳۲۸ه.ش به دست مهندس بغایری انجام شد.

سازمان جغرافیایی از آغاز تا امروز

در ۲۵ آبان ۱۳۰۰ ه. ش همزمان با یکپارچه‌شدن نیروهای نظامی کشور، شعبه نقشه‌کشی در رکن دوم ستاد ارتش تشکیل شد. در سال ۱۳۰۴ ه.ش با فارغ‌التحصیلی دانش‌آموختگان دوره نقشه‌برداری ارتش که به گردان‌های مهندسی و سایر قسمت‌های صف منتقل شده بودند، همزمان شعبه نقشه‌کشی جزو رکن دوم ستاد ارتش شد. کار این شعبه تا سال ۱۳۱۴ه.ش تهیه روگرفت از نقشه‌های ۱:۸۴۰۰۰ روسی و ۱:۲۵۳۴۴۰ انگلیسی بود که آنها را به مقیاس ۱:۵۰۰۰ تبدیل می‌کردند.

در سال ۱۳۱۳ه.ش یکی از شرکت‌های خارجی پیشنهادی به منظور نقشه‌برداری از کشور، از روی عکس‌های هوایی ارائه داد که به دلیل هزینه بسیار بالا مورد قبول مسئولان واقع نشد و در نهایت تهیه نقشه کامل کل کشور در دستور کار اداره نقشه‌برداری ارتش قرار گرفت. در همان سال (دایره جغرافیای ارتش) با توسعه